

J

ja	ano
ja	ano
ja náhle!	aha!
Ja, veť!	Co na tom!
jabčevica (Vs)	omáčka ovocná
jabčevica, -nica	kaše z rozvařených jablek
jabko, -buko	jablko
jabloně	jabloně (<i>lidové názvy odrůd: "baňáry, bůzovky, červenky, dvorčinky, fantůvky, hedvábky, hrkávky, hrkače, skoré, šmuračky, kočičanky, křehačky, hrkaně, jaderničky, jarní, jarnušky, kardinálky, medůvky, měkýšky, vrbůvky, matčiny, kobylince, kočice, kožuchy, kožušánky, kožúšky, kyslé, kyselky, tvrdůvky, špunty, sušírníčky, lipůvky, míšeňské, mišpulky, panenské, plané, pláňky, planušky, pruháče, rajské, rané, sekry, skoré, sladké, šmuračky, špunty, tyčky, valdůvky, valinky, viné, vrbůvky, zajačky, zimní, žňovky, žňůvky, zrostlíky, výpusťáky, plošťky, samorůstky, jehličky, funťáky"</i>)
jabúčko, -blýš-	jablíčko
jabuko vinné (B)	jablko, mravská jadernička
jačet'	vřeštět, vřeštivě plakat
jadernica, -čka	jabloň i plod (pěstovaná hojně na Valašsku)
jaderný	jadrný
jadit'	svědit, pálit; 2. zlobit
jadivý	palčivý, svědivý
jadernička	jadernice, jabloň (strom i plod)
jádro	vnitřní, tmavší část kmene stromu (též "červeň")
jagby	jakoby
jagotat' (sa)	blikat, lesknout se
jagživo	odjakživa, jaktěživo, co jsem živ
jáhly	proso loupané (zrna); 2. kaše jáhlová, prosná
jahňa	jehně; 2. šibal, liška podšitá
jahňacko	jehně (opovržlivě)
jahňačka	vlna z jehňat
jahňátko	jehně (lichotivě)
jahnica	ovce ve stáří prvního připuštění
jahníča	jehně malé, slabě vyvinuté
jahod'áci	jahodové listí
jahodí	jahodové trsy
jahodička (F)	brusinka
jach	hlad
jachat'	spěchat (pěšky), pelášit, běžet, jít
jaja!	ach, ach! och, och!
jak	než (<i>Tys dostál věcí kus jak já.</i>); 2. jestli

jak	v různých významech: než, jakmile, jak kdo, jak který, jak kde, jak co, jak tak, jako by, jako každý
jak (tak) šířa	jak (tak) široký
jak (tak) zděla	jak (tak) dlouhý (<i>po celé délce</i>)
jak (tak) ztlůšča	jak (tak) tlustý
jak (tak) zvyša	jak (tak) vysoký
jak a kerak	co a jak
jak bachory	mokrý, rozmoklý
jak by né	jak to, že ne
jak by ut'ál	najednou, naráz
jak by zmét	zrovna tak
jak hrom	velice
jak je ti?	jak se máš?; 2. jak se jmenuješ?
jak loch	promočený, zcela mokrý
jak metele	velmi mnoho
jak mjázdro	měkký; 2. choulostivý
jak mu dali?	jak se jmenuje?
jak náhle	jakmile
jak plusk (Z)	mokrý na kůži
jak s hnojem	pomalu
jak sa patří	tak, jak je předepsáno, jak je zvykem, v pořádku
jak šířa	na šíř
jak věrně	jakmile
jak vydójený	nerozhodný
jak zděla	podél, po celé délce
jak živo	nikdy v životě, co jsem na světě (<i>Jak živo sem to nečúl.</i>)
jaké-také	všelijaké
jakési	nějaké; 2. nevhodné, neslušné (<i>Bylo by to jakési, dybysme jim nepomohli.</i>)
jakési	trocha (<i>Ešče je tam jakési seno.</i>)
jakla	vesta
jako	jako, jakoby, tak jako tak, tuším, prý; 2. totiž (<i>Šak on, jako Mígala, bude osožný.</i>)
jako-tako	nějak
jakořka	takřka, tak řečeno
jakošto	jako že by
jakový	jaký
jaksi tak	tak nějak
jaksi, -sik	nějak
jakubská noc	předvečer 1. máje
jaký taký	ucházející, ještě ne úplně špatný
jakýkolvěk	jakýkoliv, každý
jakýsi	jakýsi, nějaký; 2. svéhlavý, neústupný (<i>Di ty jakýsi!</i>)
jakýsi(k)	takový divný (<i>Su jakýsi chorý, nevím ani co se mnú je.</i>)
jakživa	jaktěživ
jakživo	odjakživa
jalec	jelec

jalec (F)	bělice
jalovčák [v/f]	hřib přívěskatý
jalovčí [v/f]	jalovcový porost
jalovčinka [v/f]	plod jalovce, jalovcová bobule (lék nebo základ k výrobě jalovcové kořalky)
jalovec	jalovec; 2. větévka jalovce
jalovina	odrůstající, ještě neplodný skot
jalovinka, -ky	viz "jalovčinka"
jalovizeň	jalovost
jalový(á)	neplodný(á); 2. nemastný, neslaný, planý
jalůvčisko	jalovice
jalůvka	kráva, která ještě nebyla připuštěna, příp. kráva jalová
jalůvka [v/f]	jalovice
jamisko	jáma velká
jamka (B)	důlek, dolinka; 2. slabina
jamovitý	nerovný, mající dolíky, jamkovitý
Jan	Jan (pouze křestní jméno, příp. ve významu hloupý Honza)
ján	svatojánský oheň, hranice z roští
Ján	svatý Jan
jančáry	staré, rozbité boty
jančáry, -rky	boty kožené polovysoké šněrovací
jančení	třeštění
jančit'	trojčit, třeštit, plašit, blbnout
jančit' sa	divočít, vzpouzet se
janek	skrojek chleba; 2. křemenáč osikový; 3. zajíc
Janek	Jeník
jánek (M)	brambor (druh)
janíček	světluška, svatojánská muška; 2. rosnička
jánoš	zbojník, loupežník
jánská voda	červnová povodeň
janské kvíti (F)	kopretina
janské pluty	deště koncem června
janu	inu
janu šak	ano, máte pravdu
jar	jaro
jarášek	viz" rarášek"
jarčit'	vysévat jařinu
jardat' +	čechrat
járek	žlábek, stružka plytká, rýha; 2. potůček
jarka	jehně (do 1 roku), které je poprvé na salaši; 2. jařina, jař, obilí seté na jaře
jarmačné	poplatek tržní; 2. dárek z jarmarku (též "vítané")
jarmak	trh výroční (jednodenní)
jarmaka	jarmareční zboží
jarmárka	skříňka, almárka
jarmek (B)	trh
jaršit' (sa) +	zlobit se

jařit' +	natřepávat peří slehlé v peřinách; 2. dráždit, popouzet
jarý	jarní
jařáb	jeřáb (pták)
jařabatý, -bastý	strakatý (v barvě černé, šedé a bílé), pestrý
jařabica	koroptev
jařabina	jeřáb (strom)
jařabiny, -nky	jeřabiny, plody jeřábu
jařabit' sa	probleskovat, prolínat
jařabý	strakatý, kropenatý
jařica, -na	jařina, jař, obilí seté na jaře
jařit' sa	oteplovat se (konec zimy - počátek jara)
jařku (Z, Vs)	věru
jařmica	jařmo malé (na každou krávu zvlášť)
jařmo	jařmo spojité (obv. pro voly); 2. viz také "krpjadlo"
jas	svit
jasat'	trhat, drát šaty, kalhoty
jasélka mn.	jesle pro jehňata
jasen, -seň	jasan
jaskot	křik, váda, jekot, výskání
jaskotat'	ječet, vykřikovat, výskat, nadávat, vřískat, vadit se
jaskravý +	jiskrný
jaskýňat'	nadávat hlasitě, řvát, vřeštět
jasle, -la mn.	jesle, žebřiny ve chlévě nebo konírně
jasna	dásně
jasná strela	nezpochybnitelná skutečnost
jasnavo	téměř jasno
jasno	dáseň
jasnost'	svit, zář
jastřáb, -bica	jestřáb
jastřit'	bystře hledět, pozorovat, dívat se pozorně
jaščerica	ještěrka
jařit' sa	plařit se, divočít
jař' sa	chopit se
jetel	jetel
jetelina	jetel; 2. pole porostlé jetelem
jetelina tvrdá	jetel jednoletá
jetelinisko	jeteliniště (po pokosení)
jatka ž	řeznictví, řeznický obchod
jatky	porážka
játra ž	játra
javorec (M)	javor mladý
javorka	míza javorová
javornička	ovce "vařaška"
Javořinci	viz "Pasekáři"
javařina	úbočí hory, řídce porostlé keři a stromy, pronajímané k pastvě dobytka
jážganí	vřískot, jekot

jázgat'	ječet, vřískat
jazgýňat'	viz "jázgat'"
jazovec	jezevec
jazyčatý (M)	jedovatý, jízlivý, zlomyslný
jazyčisko	velký jazyk
jazyčky (F)	listy jitrocele kopinatého
je ho zatolěj	je s to
je pravda	opravdu
je tamten	zemřel, je na věčnosti
je to nad věc	toho nadbývá
je v dýmě	je pryč
je za tolik	je s to
jebat'	souložit
jebemtiřit'	nadávka
jebuštomgajdy	nadávka
ject' (R)	jíst
jez!, po- (R)	jez!, pojez!
ječmeň	ječmen
ječmeň ozimý	ječmen ozimý šestiřadý
jeden každý	každý
jedinák	jedináček, samotář
jedla	jedle
jedlek	dužina stromu načervenalé barvy a odliš. tvrdosti
jedličník	jedlový les
jedlina, -lovina	jedlový háj
jedna dvě	ihned
jednak stáňa	stejně starý
jedňák, -diňák	úl klátový s jedním včelstvem
jednak, -ko	přece, tak jako tak, beztoho, beztak, stejně
jednat' si	kupovat si
jednej tory	stejně povahy, jedné myslí
jednokoňka	opálka pletená o průměru 55-60 cm
jednoručka	píšťalka se 3 dírkami; 2. jednoruký člověk
jednostajně	neustále, bez přestání, bez ustání
jednoška	pila vodní (též "vašaška")
jednoušák	škopek, škopík s jedním uchem
jednú (M)	jednou
jednúc	jednou, kdysi
jednúc toťkaj	onehdy
jednuška	jídlo z jednoho hrnce (brambory s mrkví); 2. vodní pila "vašaška" (řezalo se na ní jedním pilovým listem)
jedným vrzem	najednou (při jednom otevření dveří)
jedovat' (sa)	zlobit (se), vztekat (se)
jez! +	jez!
jehla	jehla; 2. přehnuté ostří nože
jehlica	jehlice trnitá - kořen (též "sladké dřevo, babský hněv, pichláč, pcháčí, sladké dřevo, sladký kořen"); 2. jehlice na konci jařma

jehliť sa	zlobiť se
jéj!	jejda! (také "jej!, jejda!, jejdanky!, jéjdanečky!, jéjdarači!"), výkřik podivu
jejin, -a, -o	její
jelen	jelen; 2. roháč (brouk s velkými kusadly)
jelení kule	bělolanýž obecný (též "hrč, hrčka, jeleninka, jel. hubka, zemák")
jelení rošky	kuřátka sličná
jelito	jelito (nadívá se krví smíchanou s pohankovou kaší, škvarky a kořením)
jem	trvanlivé ostří, které dlouho drží ostrost; 2. bystrost, duchapřítomnost; 3. cit
jemelář	pták brávník (žíví se bobulemi jmelí)
jemeľo, -lica	jmelí
jemeľovat'	bít
jemný	ostrý ("jemný křivák")
jenerální hlídka (M)	hledání nápadníků u svob. děvčat v noci
jesen	jasan
jeseň	podzim
jest'	jíst; 2. jídlo (<i>Vzál si sebu jest'.</i>)
jét' střečkem	jet splašeně
jež	ježek
jezení	jídlo, potrava (snídaně, oběd, večeře)
ježit' sa	krčit se (obv. zimou)
jezivo	jídlo, vše co je k jídlu (<i>Máme jeziva do boha.</i>)
ježovina	kůže z ježka; 2. hůl s ježčí kůží k popohánění ovcí při dojení; 3. strupy na ovčím nose
Jezus	Ježíš
Jezus(ná) Maryja!	Ježíš Maria! (též "jezusmaryja")
jezusky rači!	jezusmarija! (málo intens.)
jezusmaryja!	výkřik v bolesti, nesnázi, neštěstí
ji, -i	li (-i po souhláskách) (<i>Je-ji doma? Víž-i o tem?</i>)
jícník (i-)	jedlík
jícný (i-)	chutný
jičinska (F)	běhavka
jidáš (i-)	pečivo velikonoční tvaru lidské postavy
jín, ín (M)	jinovatka
jináč (i-)	jinak
jinačí (i-)	jiný
jinakší (i-)	jiný, -é
jindá (i-)	jindy
jinde (i-)	jinde
jindová (i-)	jindy
jindovajší (i-)	někdejší (o čase)
jíní	jinovatka
jinokedy (i-)	jindy
jinovat' (i-)	jinovatka
jinší (i-)	jiný

jískat' (i-)	hledat, vískat (hledat vši ve vlasech)
jiskérka (i-)	sedmikráska; 2. jiskřička
jistá tráva (i-)	viz "rváč"
jistěže (i-)	jistě, určitě
jistit' (i-)	tvrdit, ubezpečovat, ujišťovat, domnívat se
jistojistě (i-)	určitě
jistota (i-)	jistota
jistotný (i-), -ně	jistý, určitý, -ě
jistý (i-)	spolehlivý, věrný
jistý (i-)	jeden, nějaký, jakýsi
jít' na isto (í-)	jít na námluvy (předem dohodnuté)
jít' po práci (i-)	jít do práce
jít' po výřidě (i-)	vyřizovat
jít pro cedulu (B)	žádat faráře o sezdání
jít' s koláčem (i-)	jít ze služby (při jejím ukončení)
jít' sa pást' (í-)	nemít nic k jídlu
jít' vrchem	jít po hřebenu (ne údolní cestou)
jít' zpátkem (M)	jít zpět, couvat
jít', ít'	jít (di! dite!)
jitrnica (i-)	jitrnice
jitro (joch)	jitro (st.rak.plošná míra) = 2 korce = 0,575 ha
jitro uherské	jitro (joch) = 1200 čtv. stop = 0,43 ha
jitro vídeňské	jitro katastr. = 1600 čtv. sáhů = 0,575 ha
jitřní	mše půlnoční
již	ale (při vyjádření zděšení, podivu) (<i>To již sa děje hrúza!</i>)
jizba (i-)	světnice, jizba
jizbený (i-)	jizbový, světnicový
jizbica, -bulka (i-)	světnička
Johanová +	Janová
johanúvka [v/f]	hruška (druh)
joch	viz "jitro"
jochat'	jít, cestovat
jojčat'	ječet, naříkat, sténat
jojkat'	naříkat, plakat
jovéj!	jej!, ouvej! (výkřik bolesti)
juh	jih; 2. obleva, tání
Juhana	Johana, Jana
juhaňa	jáma vyježděná v cestě od kol
juhanúvka	hruška tvrdá (druh)
juhas (z m.)	pastýř
juháš, -has	mládenec, chlapec; pastýřský pomocník
juhnút'	tát, oteplovat se
juhová voda	voda z roztátého sněhu
juhový	roztátý (o sněhu při oblevě)
juhúcnút'	hlasitě polknout
juhyňa	tůň, hluboká voda; 2. roklna, pozemek s proláklínami ("samá zmoľa")

juch	obleva
juchta	kůže nebarvená
junec	vůl mladý
jupka	halenka
jura	kocour
Jura, Jurka	Jiří, Jiřík
jurament	přísaha (svědectví)
just	jistě, určitě, zrovna
just tak	zrovna tak
južit' (sa)	tát při jarním teplém větru
južný	jižní